

Redacțiunea, Administrațiunea și Tipografia: **MAȘOVU**, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30.

Brevete nefrancate nu se primesc. Manuscrisurile nu se retrimit.

Birourile de anunțuri: Brașov, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30.

Comenzi mai primesc în Viena: E. Moss, Haasenstein & Vogler (Otto Moss), H. Schalek, Alois Herndl, M. Dukas, A. Oppelk, J. Donnerberg; în Budapesta: A. V. Goldberger, Eckstein Bernat; în Frankfurt: G. L. Daus; în Hamburg: A. Steiner.

Prețul inserțiilor: o serie garmond pe o colonă 6 cr. și 30 cr. timbru pentru o publicație. Publicarea mai deosebită a tarifă și învoială.

Reclame pe pagina a III-a o serie 10 cr. v. a. sau 30 bani.

GAZETA TRANSILVANIEI

ANULU IV.

„Gazeta” este în fiă-care di.

Abonamente pentru Anstro-Ungaria: Pe un an 12 fl., pe șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. N-rii de Duminecă 2 fl. pe an.

Pentru România și străinătate: Pe un an 40 franci, pe șase luni 20 fr., pe trei luni 10 fr. N-rii de Duminecă 8 franci. Se primumără la toate oficiile postale din țară și din afară și la dd. colectorii.

Abonamentul pentru Brașov: a administrațiune, piața mare, Târgulul Inului Nr. 30 etagiul I.: pe un an 10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei luni 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 luni 6 fl., pe trei luni 3 fl. Un exemplar 5 cr. v. a. sau 15 bani. Atâtă abonamentele cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 103.

Brașov, Vineri, 8 (20) Mai

1892.

Școlile populare dela Nirü.

Brașov, 7 Mai v.

În articuli noștri intitulat: „în ora a un-spre-dececa” (*), aruncându o privire generală asupra situațiunei școlilor noastre populare confesionale, am arătat, că cuțitul a ajuns la os, că marginea extremă a îngăduințelor și a supunerii orbe la măsurile volnice ale celor dela putere a fost atinsă și că acuma Archiereii noștri înșiși simțiră trebuința de a se adresa prin scrisori-cerculare și prin vorbirile ținute în sinode la poporul lor credincios, cerându-i concursul și apelându la iubirea lui de jertfă pentru mântuirea școlilor confesionale în cel mai mare grad amenințate.

Astăzi vom proba afirmarea noastră printr'unu exemplu, care ilustrază într'unu mod înspăimântătoru trista și deplorabila stare, la care ne-au adus vecinicele îngăduiri și umiliri.

E vorba de școlile noastre populare dela Nirü.

Putin importă confesiunea, de care se țin aceste școle. Ajunge, că sunt școle cu limba românească. Acesta este singura cauză, pentru care sunt aș într'unu mod atât de barbaru prigonite de către organele celor dela putere.

Nu caută aceștia mult, decât cutare școlă este greco-catolică, ori greco-orientală. Nu confesiunea, ci naționalitatea noastră îi preocupă. Aici, în limba și naționalitatea noastră voiesc ei să ne lovască prin uneltirile ilegale cele mai revoltătoare.

Intrăga mașină administrativă din comitatul Sabolciu s'a pus, precum scim, de câțiva ani în lucrare spre a stinge viața româ-

nescă a școlilor din Nirü-Adon, Nirü-Aciad și St.-Georgiu-Abran.

După lege organele administrative n'au nici cel mai mic drept de amestec în autonomia școlilor noastre confesionale. Cu toate aceste mai marii comitatului Sabolciu, cu reprezentanța comitatensă cu tot, care este maghiară, declară războiu formalu acelor școle românești, trimetă comisii după comisii, ca să cerceteze starea lucrurilor în aceste școle, și de ce „în paguba ideii de stat” și „astăzi încă” limba de propunere în acele școle este cea română? Comisarii puterii brutale administrative scot cu torța tabelele române din școlă și provocă pe învățatori să nu propună decât în limba maghiară, amenințându-i la din contră cu urgia lor.

Cu ceata turbaților dela administrați se aliază și inspectorul regesc de școle și se folosesc de toate mijlocele de terorizare în contra învățătorilor, cari, mai ales în ce privește școlă confesională unită din Nirü-Adon, sunt la înălțimea chiamării lor, de dascăli credincioși ai neamului românesc, de apostoli adeverați ai culturii române.

Sunt conșcii învățătorii noștri dela acel post atât de amenințat al românismului, sunt conșcii de dreptul și de datoria lor, ear' preotul, directorul școlii din Nirü-Adon, îi susține cu energiă și cu înțelepciune. Aceștia vedă ilegalitățile dușmanilor școlii române și resistă câtă numai le este cu putință.

Resistă, cu puterile îndoite ale desperatului, der până când vor pute ei ține peptu furiei dușmane, decât nu le vine de nicăiri ajutor, decât nu-i vor lua în apărare mai marii bisericeii, și nu

vor sări toți Români în ajutorul lor?

În curându se vor împlini trei ani, de când organul nostru a dat aiarmă, arătându marele pericol ce amenință la Nirü nu numai școlile noastre de acolo, ci întregu învățământul nostru popular românesc.

Ne am adresat atunci către Prea Sântia Sa Episcopul și către veneratul Consistoriu din Oradea-mare și i-am conjurat, să nu suferă ca școlile dela Nirü să fiă încălcate de forța brutală, să sară în apărarea lor și să pretindă restituirea tabelelor române sevestrate, c'unu cuvânt să ceră deplina restabilire a dreptului legal, încălcat în mod arbitrar, și satisfacțiune pentru vătămarea autonomiei bisericești.

Nu scim ce s'a făcut și ce s'a lucrat în Oradea-mare. Nu ne îndoim, că se vor fi făcut remonstrațiuni la guvern. Der cum și cu ce rezultat?

În școlile noastre dela Nirü se propune încă aș în limba română, der etă ce s'a petrecut în cea mai de frunte din aceste școle, în școlă dela Nirü-Adon, pe la finea lunei trecute:

Unul dintre cei doi învățatori dela Nirü-Adon se pomenesc deodată în ziua de 27 Aprilie a. c. în școlă, unde propunea românesce, cu inspectorul de școle unguresc, însoțit de alți doi Unguri, un preot romano-catolic și un notar. Abia au dat ziua bună învățătorului, surprins de extraordinara vizită, și inspectorul unguru a și zărit, nu o tabelă română, căci tabelele se află deja în posesiunea lui, ci un orariu scris românesc de învățator și atârnat pe perete.

A venit, a vădit și urmându firei și scopului, ce l'a adus, van-

dalul rupe jos pe perete orariul românesc și amenințând cu pumnul pe învățator, îi dice, că lă va „închide”, pentru-că „cutază să pună pe perete un orariu românesc” (*).

Învățătorul, în conștiința dreptului său legal, i-a răspuns cu curagiu: „cutez pentru că acesta este școlă românească”. Răspunsul acesta infuriă și mai mult pe inspectorul unguresc, elă impută învățătorului, că „chinuesce pe bravi copii cu limba română”, și vădându, că acesta se apără cu demnitate, spuindu-i, că copii nu s'au urmărit, ci Români, și că prin urmare nu pote fi vorba de chinuirea lor, ilă acuză înainte soților săi unguri, de răsvrătire în contra autorității și îi puse în vedere, că va face arătare în contra lui.

Scopul visitei extraordinare fu dat astfel pe față. Pândindu ocaziunea, când preotul român, directorul școlii, nu era în comună, inspectorul unguresc se duse cu doi martori ai săi ca să provoce pe învățator și să lă acuze apoi ca răsvrătitor.

De aici încolo se scie ce urmează. Elă va cere destituirea său depărtarea învățătorului și va căuta ca acesta să fiă înlocuit prin vr'unu maghiaron, care altfel înțelege chiamarea sa. S'au mai întemplat lucruri de acestea!

Forța brutală ocolind legea, caută să creeze stări ilegale prin fapte împlinite. Ii trebuie vandalismului din comitatul Sabolciu un învățator păcătos, care să propună unguresce fără a mai ține seamă de îndatoririle sale și școlă română confesională din Nirü-Adon va fi spartă și nimicită.

A se vedă corespondența din „Gaz. Trans.” nr. 94 din anul acesta.

FOLETONUL „GAZ. TRANS.”

La porțile Siberiei.

(Unu capitolu din cartea lui Vasilij Iakșacov, apărută în 1882 sub titlul „Din ocnelle Siberiei.”)

Înainte cu cinci zile am sosit aici pe o corabie, ce aduse cu sine din Tyumen cam 900 de osendiți. Cea mai mare parte dintre osendiți rămaseră acolo pe câțiva timp, fiindcă pe corabie nu încăpeau nici jumătate din prizonieri. Pe cei rămași îi vor deporta mai târziu pe altă corabie.

Temnițele din Tyumen, chiar și cele de către stradă, erau pline, când am plecat. Din ziua sosirii noastre acolo începând, ne îmulțiam mereu, fiindcă neconținută sosia câte-o caravană de exilați din Perm și Jecaterinburg. În locurile noastre, și așa strimte, ne îmulțiau tot mai mult, așa că în sfârșit zăceam unu pe corpul celuilalt, când frânți de oboseală, nu mai puteam sta în picioare, ori pupulețu.

Sorțea acesta ne-a așteptat și pe corabie. Nouă sute de oameni într'o corabie, în care nici patru sute nu încă-

peau, așa ca fiă-care să-și aibă locul său de odihnă. Cei mai tari dintre cei ce prin legături familiare erau legați unii de alții, steteau în orele de odihnă lungi pe bănci, servindu drept perine membrilor de partea femească ai familiei și copiilor, er altă-dată ședea cu toți stercii. Dintre ceilalți, vecinii se tocmiau între sine și alternativ folosiau banca, sau spatele altora. În timpul somnului, interiorul cotârleței da înfașurarea împrejurimii unei grupe, în care cadavrele celor căduți, gata de a fi astupate, zău aruncate încoco și înoco în disordine. Mai ales la mijlocul drumului, când nimeni nu mai avea ban de cheltuielă și fiă-care își câștiga hrana cu prețul loviturilor suferite, scena acesta ne reamintea temnița, ce-am suferit o pe corabie. Toți cei ce dormeau sângerău și o parte a sângelui curgea pe cei ce zăceau pe bănci, er o altă parte se încheaga pe trupurile osendiților.

Era o căldură năbușitoare pe corabie în miezul zilei, er aerul, și așa greoiu, era plin de un miros amestecat de sânge. Cu timpul isbuca și tifusul între osendiți de pe corabie. Cădeau de pe picioare unii după alții, tineri, ca și

bătrâni, și zile întregi zăceau pe podinele corăbiei, arzându de fierbințeli.

Atunci s'a întemplat, că ostașii de pață aruncară pe bolnavii de tifus într'unu colț al cotârleței. Aceia, cari ajunseră de desubt, de bună seamă s'au asfixiat, căci în orele următoare nu mai dedeau semn de viață. Nici ceilalți nu mai putură să reziste nenorocirii multă vreme, și astfel în scurtu timp periră ou toți. Bôla însă nu per, ci ea secera victime una după alta...

Din nou, abia rămăserăm șapte sute, er bôla a pustiit pe mulți și dintre cei rămași aici în închisore. I-au transportat într'unu spitalu.

Soții mei susțin, că mai curându ori mai târziu și noi vom ajunge acolo, fiindcă după o petrecere de mai multu timp într'unu astfel de loc, puțin omeni pot scăpa de bôla contagioasă. De altfel mai bine îi este aceluia, pe care mórtea l'a despărțit de miseriile exilului și partea cea mai mare a osendiților nici nu se prea tem în timpul epidemiei. Când au ajuns odată osendiții la Tomsk, ei cuoseu deja torturile acestei existențe așa de multă, încât nu mai pot cuprinde cuvintele profetului:

„Dulce și bună este lumea — a vedă sorele cu ochii”. Sunt timpici cu desăvârșire cu toții, der mai ales aceia, asupra cărora n'ar mai pute influența nici cea mai bogată strălucire a vieții, ca odinioară chiar și cea mai mică plăcere.

Tempierea acesta, stîrpirea simțimintelor și a cugetării din om, am speriat-o îndată după plecarea noastră din temnița dela Perm. Ajungându în liberu din aerul infectat al închisorii din Nișni-Novgorod, simțiam încă deosebirea dintre întunerec, coliba mușcătoasă și dintre bolta cu sora a cerului; der fômea, multele ohinuri trupesci de cari ne-am împărțit pe corabie până la Perm, apoi în temnițele îndesuite de acolo, astfel ni-a timpit inimile și creierii, că ajungându aici sub cer liberu, abia am observat îmbunătățirea poziției noastre. Lănțuici cinci câte cinci am plecat pe jos spre Jecaterinburg. În nopțea precedentă a cădu o ploie mare, așa că caravana de o sută osendiți, ce mergea înainte noastră, nu ne făcea colb, ci ni lăsă o cale bătută. Țarinele erau verzi, câmpii acoperiți cu flori și cu mireme, pe unde mergeam. S'au dău cântece de paseri pe sub tufișe

Când va sosi jalba inspectorului de școle ungurești, cui va da creșământul consistoriul din Oradea-mare, acestuia, la spatele căruia stau martorii interesați, stă forța brutală, care rupe de pe pereții tablele și orarele române, ori învățătorului, care își împlinesce cu sfințenie datoria sa ca dascăl al unei școle „cu limba liturgică română?”

Etă întrebarea momentului, dela care atărnă chiar existența școlilor noastre populare dela Niră. Căci de voră îngădui și voră ceda sântii părinți, cum din nenorocire au îngăduit și au cedat în cesiunea gimnaziului din Beiuș, pierdute voră fi, pradă voră cadé și ele molochului maghiarizării!

Tote au o margine în lumea acosta. Amă ajuns și cu școlile noastre la marginea extremă a îngăduirilor. Ună pasă încă numai și le-amă dată pe mâna dușmanului, ne-amă făcută fără de voiă, prin slăbiciunea noastră, ucigătorii lor!

Și bine să luămă aminte: ceea ce se petrece ađi la Niră nu privesce numai câteva școle locale, nu privesce interese profesionale locale, ci privesce limba și învățământul nostru românesc în genere, privesce viața noastră națională în acestă stată.

Oră dora nu începă acum să se misce poftele forței brutale și față cu școlile populare din celelalte ținuturi ale Țării ungurești și ale Ardélului? Nu citirămă numai ăilele aceste despre uneltirile, ce le plănuesce inspectorul de școle ungurești din Aradă contra școlilor române profesionale din acelu comitată?

Dér nu-i de lipsă să mai citămă esemple. Arhierii noștri înșiși ne spună, că este în pericol limba liturgică a bisericii, că poporul trebuie să sară în ajutorul școlilor profesionale, ca să le mântuiescă de pericol. Și Prea Sântia Sa Episcopul Oradei a subscrisă alături cu ceilalți Arhierii pastorala, ce constată acosta stare de lucruri.

Nu ne indoimă și nu ne putemă indoi, că Prea Sântia Sa este adencă pătunsă de cele espuse în amintita pastorală. Atunci va trebui să fiă convinsă și de aceea, că timpul îngăduirilor a trecut și că faptele forței brutale numai prin fapte energice în apărarea dreptului și a legalității să mai potă ađi combate.

Mai marii bisericii și ai școlii române din Oradea-mare nu mai potă întârăia nici ună momentă de a sări cu totă energia în apărarea școlilor dela Niră, fără a periclita existența lor.

Matricule și recepțiune.

Amă anunțat, că alaltăieri partida liberală a ținută o conferență, în care s'au făcută declarații de mare însemnătate. Ministrul de culte, contele Albin Csáky, și-a făcută cunoscută punctul său de vedere față cu cesiunea matriculelor.

Contele Csáky dișe, că e mai pe susă de ori ce indoielă, că în desbaterea bugetului pentru culte voră domina cesiunile bisericesc. În astfel de împrejurări ar fi lucru firesc, decă membrii partidei i-ar adresa întrebări referitoare la modul său de a vedé în acosta cesiune, ér decă acosta nu voră face-o, elă totuși voesce să se declare în oamăra asupra acestor cesiuni. Cu ocazia desbaterei din 1890 asupra bugetului cultelor, punctul de atac, dișe Csáky, a fostă ordinațiunea ministerială în cesiunea matriculelor, și numai per tangentem s'a făcută amintire de modificarea art. de lege 53 din 1868. De-atunci însă tote s'au schimbat, ceea ce 'i servesc dreptă satisfacți, pentru-o ordinațiunea n'a avută de scop, decă eșe outarea legii. Csáky dișe apoi, că a sosită timpul presentării unui proiect de lege privitor la matricule.... Când e vorba a se rezolva probleme de stată, atunci trebuie să se dea la o parte ori ce interesă particulară, dér decă s'ar afla o altă cale mediă, pentru rezolvarea conflictelor, atunci ar fi o greșelă a nu o băga în sēmă. Calea acosta, dișe Csáky, este introducerea matriculelor civile, fiindă o necesitate indispensabilă de a corăspunde matriculele pretensiunilor statului. Vorbitorul dișe, că recunoscendă greutățile, ce-i stau în privința acosta în cale, deocamdată se estinde numai la matriculele copiilor născuți din căsătoriile mixte, dér consideră aceste matricule numai ca punctă de trecere la introducerea matriculelor civile.

Cu privire la proiectul lui Chorin, referitor la deplina egală îndreptărire a Jidovilor, Csáky se pronunță cam astfel:

După părerea mea decă e vorba numai de recepțiunea religiei judaice, adecă de inarticularea acesteia, acosta este un lucru ce nu se potă nega. Dér asta nu e destul, căci totodată ar trebui să se reguleze raportul dintre stată și celelalte confesiuni. Raportul față cu statul își câștigă cea mai pregnantă expresiune în cercul de afaceri autonome, față cu care Jidovimea din patriă

n'are ună conceptă uniformă. La celelalte confesiuni domină cesiunile de convertire și de căsătorie. Cesiunea căsătoriei nu se potă deslega printr'o lege profesională jidovescă, ci numai printr'o lege civilă... Csáky în fine recunosc, că cu cesiunea acosta trebuie să se ocupe, dér căud accentuă necesitatea acesteia, accentuă totodată, că guvernul trebuie să-și reserve dreptul de a lua inițiativa unei deslegări a cesiunii pe baza egalei îndreptăiri, apoi rugă pe propunător să renunțe la așternerea proiectului.

Graba în acțiunea regulării valutei.

O corespondență, ce o primesce dela Viena „Politik“ din Praga, se plânge de graba, cu care guvernul procede la regularea valutei. Acosta va avé pentru Austria de-ocamdată numai urmări păgubitoare. Bani austriaci începă a se urca în valoare; acum de-odată, prin noua valută, li-se va tăia puțină de a se mai urca în valoare și urmarea va fi, că florinul cel mic (corona) se va scumpi în comerțul mic. Astfel se va începe schimbarea valutei în Austria cu o forță demeliorătoare a banilor austriaci și promisiunea guvernului, că în viitor va plăti aur pentru notele de stată, fără a arăta terminul când se voră începe plățile, nu oferă nici cea mai mică garanță în contra întorcerei agiului, sau mai bine dișe, contra unei noue urcări a lui peste relațiunea fixată.

Amintita corespondență continuă apoi astfel:

Ministrul de finanțe a motivat graba cea mare în acțiunea valutei, provocându-se la Ungaria. E lipsă, dișe el, de-a se încheia o convențiune monetară între cele două jumătăți ale imperiului, pentru-o altfelu Austria ar fi espusă unor pericole necalculabile.

Timp de 25 de ani, dișe corespondentul, amă putut fi fără convențiune, și acum de-odată să fiă ea așa de grabnică, așa de neincurabilă? Să fiă ore numai convențiunea monetară, care a dată privilegiu la schimbarea valutei? Ore nu frica marilor proprietari unguri de o îmbunătățire a banilor nostri (austriaci), a fostă, care a pricinuită acosta schimbare? D-lă Dr Steinbach a citat și tratatele comerciale, ca ună motivă altă regulării valutei; dér tocmai aceste vorbesc în contra grabei surprinzătoare la fixarea relației. S'a esprimit în anchetă dorința, de-a se aștepta efectul novelor tratate comerciale asupra banilor nostri, înainte de-a procede la fixarea relației (între banii noi și banii vechi) S'a întemplată acosta? — Nu s'a întemplată din causă, că proprietarii unguri, în urma tratatelor comerciale, se temeau, că banii nostri se

voră îmbunătăți și mai multă. Noi amă inaugurat în adevăratul sens al cuvântului o acțiune silită în favore Ungariei. Voltaire scrise la finitul vécului trecut, că lumina vine dela mēdă-nopte, lumina noastră însă vine dela răsărit, de dincolo de Laita, și este o lumină turbură și posomorită. Dorimă ca regularea valutei să ese spre binele monarchiei, dér ne tememă, că marea masă a populațiunii, nu va avé nici o causă de-a se bucura, că s'a delăturat odiul banilor de hârtie.

SCRILE ȚILEI.

— 7 (19) Mai

„Imperator et rex“. În proiectele de legi pentru regularea valutei, presentate parlamentului austriac, se stabilește, că pe monetele de aur cislaitane să fiă inscripția: „Imperator et rex“. Acosta este ceva nou. Până acuma Cislaitanii cunoscău numai ună împărat al Austriei, ună rege al Ungariei, ună rege al Boemiei etc., dér titlul simplu: „împărat și rege“ nu era usitat. Dela introducerea dualismului a fostă folosită titlul: „Împărat al Austriei, rege al Boemiei etc. și rege apostolic al Ungariei“, pe când monetele bătute în Ungaria purtau titlul „Împărat al Austriei și rege apostolic al Ungariei“. Schimbându-se acum inscripțiunea pe monetele cislaitane, se face o concesione opoziției maghiare, care s'a fostă jăluită, că pe monetele cislaitane obvine titlul: „Regele Ungariei“. Dér, dișe ună ăiar boemă, nu va fi posibilă să se dicteze din partea maghiară o schimbare unilaterală a inscripției monetei și se se introducă o învoire cu totul neintemiată, pe când Ungurii se sciură feri de așa ceva.

—x—

Reforme în justițiă. Ministrul unguresc de justițiă, Szilagy a declarat în dietă, că în ăilele cele mai de-aprope va presenta o novelă la codicele penal și că într'acosta va propune o reformă, care cuprinde condițiunile și modalitățile după cari va avé să urmeze condamnarea persónelor tinere sub 20 de ani, cari au greșit pentru prima-ora. Totă așa d-lă Szilagy este pentru principiul, că persónele, cari au fostă condamnate în urma rățăcirii judecătorilor, fiindă nevinovate, să fiă despăgubite între anumite condițiuni.

—x—

Țarul nu merge la Berlin. Se telegrafiază din Berlin, că fôia germană „Abend“ dă scirea „positivă“, că Țarul nu va merge la Berlin. Până acuma, dișe numita fôia, nu au transpirat dela curte sciri autentice, că autocratul rusesc ar avea de gând să viziteze pe împăratul Wilhelm.

și nici unul dintre noi nu mai flămândia. Totuși eram monotoni cu toții.

Ună singur loc de odihnă se află între Perm și Tyumen, loc, care ni-a redat pe-ună momentă nouă înșine și în apropierea căruia creierul nostru éráși începă să funcționeze cu iuțelă și inimile noastre éráși începeau să bată cu vechia lor căldură. Locul acesta de odihnă se află pe acelu punct al drumului, ce duce dincolo de Jecaterinburg spre Tyumen, unde hotarul Rusiei propriu dișe se sfârșesc, începându-se hotarale Siberiei; acosta loc de odihnă este pórta prin care intră exilații în mormântul Siberiei... Și noi nu trebuia decă să pășim peste pragul acestei porți, pentru ca să fim departe de Rusia, ca morții de cei vii.

În locul acela, unde aceste două hotare se atângă, se înalță un obelisc cornutat. Piedestalul i-s'a cufundat în pământ, trunchiul său însă stă încă oblu și se înalță regulat spre cer. În jurul lui paștea verde, ér mai departe, pe pământul pietros crește în libertatea ei ierba mormentală mirositoare,

„memento mori“ al florilor.

Loc de admirat! Său dora numai mie mi-s'a părut astfel? Nicăiri nici o voce, care ar reaminti, că există și pe aici viață de om, că se țin și prin aceste locuri ființe mișcătoare și viețuitoare. Ună câmp cu flori, largă câtă pătunde vederea, și c'o aparență, ca și când ar cadé afară din cercul legilor naturei: aici nu trăsesc ființe organice, trăsesc însă plante, ce încunună acosta piatră rece, acosta Golgotha de vécuri a Rusiei.

Pórta a Siberiei! Câți ómeni tineri au cădut la picioarele tale, de când stai aici, plângendă după păriții și după ființa căreia și-a dedicat viața? Câți părinți s'au plecat înaintea ta, ca să mai sêrute încă-odată pământul pe care familia loră neocrotită se va chinui și va cadé? Câte femei debile au îngeunuchiat la altarul tău, rugându-se pentru aceia, cari toți erau ai lor și pe cari mai multă nu-i voră vedé? Câți domni, câți oerșitori, au cădut aici, câte inimi nu s'au sdrobit în fața ta — luându-și rémasă bună dela pământul loră natal, dela lume și dela ómeni? Da, dela tot, ce le

era dragă, dela tot pentru ce plăcea a trăi și ce li-a dată odinoră acelu pământ! Și și-au luat rémasă bună — pe veci!

Pe când încă eram om liber, am visat mai de multe ori, că s'au mort, dér că vedă, că simțesc, că respiră și că gândesc, însă nu mă potă mișca și vorbi. Vedeam în vis, că pună pe mine coperișul sicriului și că pleacă cortegiul funebru cu mine dimpreună spre cimiterul în mijlocul sunetelor nesuferibile ale clopotelor. Deja am ajuns la grăpă și îngropătorii, punendă funiile sub seriu, mă slobodă încet în ea. . . Acea apăsare plumbosă și desperătoare, ce-mi zăcea în acelu moment pe suflet, o simțiam de astă-dată aflându-mă în stare de treviă, în imediata apropiere a grăniței Siberiei.

„Acolo ne voră îngropa pe noi de vii!“

Am privit orizontul înalt, apoi acosta columnă mormentală tristă a sutelor de mii de exilați. Laturile ei erau pline de inscripții de ale caravelor

trecute. Ună colegă prizonieră cu barba sură și părul alb cetă cu patimă hieroglifele cele mai diferite, scrisorile secrete ale nihilistilor și în timpul ce în liniștea nefirăită, lanțurile noastre zuruiau, ochii bătrânului se umplură de lacrimi: „Mergă acum, mergă.... fiul meu, bietul fiul meu!“

Între inscripții elă află trăsăturile unicului său fiu, care a fostă osnedit în tóamna anului trecut și fără de-a mai încunosciița familia, a fostă deportat cu ceilalți esilați din Petersburg la Siberia.

O tineră femeie încă esamină inscripțiile și scoțendă ună țipetă grozavă, cădă la pământ, când distinsă trăsăturile bărbatului său. Mama bărbatului ei, care de bună voiă urmă în siliu pe mirăsa fiului ei, se plânse cu lacrimi amare, că nimeni n'a încunosciițat'o despre osnădirea fiului ei și numai din disparițiunea lui a dedus, că elă a cădut în mâinile poliției rusești. Femeia credinciosă zădarnică a scricit după el, căci poliția nu voia să o lămurască. În fine i-a venit avis, că și ea are parte în peccatul

Furtună. Ni-se scrie, că ieri seara pe la orele 7 s'a descărcat asupra comunei Vlădeni o ploaie torențială amestecată cu grindină, urmată de fulgere și trăsnete îngrozitoare. O șură acoperită cu paie, lovită fiind de trăsnet, s'a aprins și a ars. Focul însă a fost localizat.

—x—

Vânători români la hotarele austriace. Batalionul al patrulea de vânători a plecat din Iași la hotarele districtului Dorohoiu, pentru a împiedeca invasiunile streinilor în țară.

—x—

Incendiu mare. Se scrie din Bristol, că un foc a izbucnit în depozitele de oleuri de acolo. Oleul, care ardea s'a revărsat pe suprafața apei portului așa că întregul portul era o mare de flăcări. Focul, prin ajutorul oleului de pe suprafața apei, s'a lățit până la țermul contrar unde a izbucnit într-o fabrică de spirituoase, care a ars până în temelii.

—x—

Când o fi și la noi? Se scrie din Paris, că renumitul scriitor francez Catulle Mendès a scos o dăruire trecută un roman intitulat „Luscignole”. Acesta nouă scriere literară a avut un succes uriaș, căci în timp de 5 zile s'au vândut numai puțin de 12 ediții, fiecare ediție având un tiraj de 500 de mii exemplare.

—x—

Teatru german în Brașov. Măne se va da, pentru a patra oară „Puppenfee”, căreia îi va premerge comedia într-un act „Jugend liebe”, de A. Wilbrandt.

—x—

Invitare la producția teatrală împreună cu jocul, ce se va da Sâmbătă în 9 (21) Mai, în sala Otelului „Univers”, în favoarea înființării Societății teatrale de diletanți în Blaj: — a) *Rusaliile*, vodevil într-un act, de V. Alexandri; personajele vor fi reprezentate prin d-nii și d-rele: Ales. Comșa, Aug. Coltoru Ioan Marianu, Ida Handrea, E. Olteanu, Albin. Schusteru, Dimitrie Ianke, Sofia Pecurariu. — b) „Paralizeriul”, sau Florin și Florica”, operetă într-un act de V. Alexandri; personajele reprezentate prin d-nii: Victor E. Turcu, Augustin Coltoru și d-ra Gizela Turcu, Nunta Tărănescă, tablou național într-un act; personajele reprezentate prin d-nii: Victor E. Turcu, Augustin Coltoru, George Popu, d-ra Gizela Turcu, Albert Shusteru, Ioan Marianu, Aureliu Munteanu. Prețul de intrare: Locul I. 80 cr., Locul II. 60 cr., Stalul 40 cr. Inceputul la 8 ore precis. Bilete se pot procura la „Consum”, la prăvălia D-lui Demetriu Turcu și seara la cassă.

Congresul societăților feministe.

Sâmbătă s'a deschis la Paris în sala primăriei, congresul societăților feministe, după cum am amintit ieri. Deja două congrese de asemenea fel s'au mai ținut la Paris, unul în 1878, sub numele de „congresul dreptului feminin”, și altul în 1889 intitulat: „Congresul francez și internațional al dreptului femeilor”. Acesta al treilea congres poartă un nume mai lung: „primul congres anual al federației societăților feministe, unită cu Uniunea-universală a femeilor!”

Lista organizatorilor este foarte lungă și din ea eștragem numele reprezentantelor țărilor străine: Anglia, d-na Chapman, directora revistei „Westminster Review”, d-nele Crawford și Eva Mac Laren; Germania: d-nele Lina Morgenstern, directora „Journalului femeilor”, Linza Otto și d-ra Auerbach, studentă la Sorbona; Austria: d-ra Augusta Fichert și d-na Mariana Nigg, directora ziarului „Neuzeit”; Belgia: d-ra Popelin, doctor în drept; Boemia: d-le Carolina Sveta, Napstek și Zdenka Braunerova, literate și artiste în pictură; Chili: d-ra Ernestina Perez, doctor în medicină; Danemarca: d-ra Julie Meyn; Finlanda: baronesa Gripenberg, d-na d'Ehrroth și d-ra Wettelhoff; Grecia: d-na Callirhoë Parren, directora „Jurnalului femeilor din Atena”; Olanda: d-na Scholten-Commelin; Islanda: d-na Sigrid Magnusson; Italia: d-nele Aurelia Saffi și Emiliana Mariauni, directora ziarului „Flora letterar”; România: d-na Conta, doctor în medicină, și d-ra Bilcescu, doctor în drept; Rusia: d-na Mietchnikoff și d-ra Bologotsky; Elveția: d-na Wirz-Baumann și Suedia: d-na Hierta, Retzin și d-ra Ellen Friess.

Ță și ordinea zilei amănunțită a congresului.

13 Mai: Scopul și viitorul federației franceze. Uniunea universală a femeilor. — Economia socială. — Accesul femeilor în carierele liberale. — Munce egale, plată egală. — Egalitatea celor două sexe din punct de vedere al studiilor științifice și artistice. Expoziția din Chicago. 14 Mai: Solidaritatea femeii și a bărbatului în reforme sociale. — Interesele solidarității ambelor sexe, progrese solidarității. Rolul femeii din punctul de vedere al păcii internaționale și al păcii interioare. — Studiu asupra sorții femeii în Africa. — Prostituația. 15 Mai: Femeia înaintea legii. — Protecția fetei și a copilului. — Dreptul civil. — Egalitatea ambelor sexe. — Căutarea paternității. — Educația integrală și profesională. — Educația mixtă. — Mijloace de propagandă feminină și crearea unui fond de propagandă.

Incetarea fometei între Slovaci.

Ajutorele, ce s'au dat din toate părțile Slovacilor bătuiți de fomete din ținuturile Ungariei nordice, au făcut, ca suferințele lor să se aline și să dispară urmările triste ale lipsei de hrană.

Acesta îmbucurătoare veste ni-o împărtășește și onor. Redacțiunea a ziarului național slovac, „Narodnie Noviny”, din Turoș-St-Martin, care ne trimite spre publicare următoarea:

Mulțămite publică.

Lipsa cea mare, de care au fost bătute câte-va ținuturi slovace în urma relei recolte din anul trecut, este deocamdată alinată.

Exprimăm cea mai ferbinte mulțămire a noastră tuturor acelor marimoși binefăcători, cari au contribuit cu dezanul lor la alinarea suferințelor celor lipsiți; cu deosebire mulțămim acelor, cari fără ca noi să apelăm la dănsii, ni s'au adresat nouă cu încrederea lor și ni-au trimis nouă contribuțiile lor, ca să dispunem liber de ele în favoarea celor nenorociți.

Ni-a cauzat deosebită plăcere vădând, cum și frații noștri Români și soții de principii din Ungaria și Transilvania, s'au grăbit să contribuie pentru cei nenorociți, căci ne servește spre mare bucurie și încurajare de a vedea, cât de mare este numărul amicilor noștri, cari în toate restristele noastre își aduc aminte cu sincere simpatii de noi.

Prin acesta încheiăm colectele.

Turoș-St-Martin, 15 Mai 1892.

Redacțiunea
ziarului „Narodnie Noviny”.

Dare de sémă și mulțămite publică.

Bucium-sésa, 11 Mai 1892.

Baza pentru înființarea unei biblioteci populare în Bucium-sésa, s'a pus încă în an. 1891, când cu ocaziunea petrecerii din ziua a doua de Crăciun, deschidându-se o listă de contribuiri în favoarea bibliotecii, s'au încasat 20 fl., care sumă încă atunci s'a și depus spre fructificare la banca „Auraria”, din Abrud.

În anul curent, pentru procurarea vinului de Pască, s'au adunat cu discul în biserică 21 fl., dăr stimab. d-nu Dr. Aurel Chisbach, dând vinul de Pască dela sine gratuit, la hotărârea senatului scolastic și suma de sus s'a adăugat la fondul bibliotecii, predându-se curatorului spre a-i depune la „Auraria”.

A doua și a treia zi de Pască a. c. s'a arangiat o petrecere cu dans totu în favoarea bibliotecii, cu care ocaziune au contribuit d-nii: Dr. A. Chisbach 3 fl., I. Macaveiu, jude c. 3 fl.; Candin David 3 fl.; I. Naicu 2 fl.; V. David 2 fl.; Al. Macaveiu cant. 2 fl.; I. Eavidu Drăganu 2 fl.; I. Ionuț 1. V. 2 fl.; Moise Macaveiu 1. Moise 2 fl.; I. Davidu grofu 1 fl.; Al. Davidu budure 2 fl.; N. Davidu betr. 2 fl.; I. Davidu hiron 2 fl.; Avironu Macaveiu 2 fl.; I. Macaveiu cop. 2 fl.; N. Ionuț cioba 2 fl. N. Macaveiu 1. Moise 2 fl.; Iuliu Pap din Cristioru 2 fl.; N. Davidu 1. Georg. 1 fl.; Al. Davidu 1. Cul. 2 fl.; Todoru Macaveiu ciuca 2 fl.; Simeon Ciura 2 fl. S. Ionuț a Ciobii 2 fl.; Al. Ionuț june 2 fl.; I. Davidu 1. N. S. 2 fl.; Dumitru Davidu priutu 2 fl.; I. Macaveiu 1. Avironu 2 fl.; Tr. Ciura 2 fl.; Romul Ciura 2 fl.; Al. Sourtea 2 fl.; N. Macaveiu 1. Vironu 2 fl.; Teofilu Fauru, neguțator (Abrud) 1 fl.; Dum. Suba 2 fl.; V. Macaveiu 2 fl.; I. Macaveiu 1. S. 2 fl.; Al. Miclea 1 fl. 50 cr.; Ios. Ciura, parochu 1 fl.; Iovu Băbuț 1 fl.; I. M. 1 fl.; S. Macaveiu 1. Curech 1 fl.; Al. Macaveiu 1 fl.; N. N. 1 fl.; X. 1 fl.; N. N. 1 fl.; Sim. Macaveiu jur. 1 fl.; I. Davidu 1. Duni 1 fl.; S. Macavei 1. Moise 1 fl.; Al. Mărza 1 fl.; Maxin Tôderu 1 fl. D. Davidu 1. Pav. 1 fl.; Gerasim Morariu june 1 fl.; V. Ungureanu 1 fl.; Georgiu Ionuț al Ciobi 1 fl.; N. Losnița 1 fl.; Teri ciobotaru 1 fl.; S. Davidu betr. 1 fl.; P. Macaveiu 1. T. 1 fl.; Zaharie F. 50 cr.

Din aceste contribuiri rezultă suma de 95 fl., din cari subtrăgându-se speșele de 62 fl., rămâne venit curat 33 fl. Astfelu aceștia cu cei douăzeci dela „Auraria”, cu procentul de 1 fl. și

cu cei dela vinul Pascilor, dau suma totală de 75 fl. v. a.

În 5 Mai c. comitetul parochial a ținut o ședință, în care a hotărât cu unanimitate, că până se va ajunge la suma de 100 fl., să nu se procure cărți, însă până atunci să se pregătească statutele, sau regulamentul privitor la înființarea bibliotecii, ér banii încuși dela Pască să se depună până atunci spre fructificare la „Auraria”.

Prin aceasta li-se aduce onorabililor contributori cea mai sinceră mulțămite. Din însărcinarea comitetului parochial.

Ioan Munteanu,
învățătoriu.

Telegrama „Gaz. Trans.”

(Serviciul biurolui de cor. din Pesta.)

Budapesta, 19 Mai. Desbaterea bugetului ministerului de culte și instrucțiune, ce se începe astăzi, va lua de bună sémă dimensiunii însemnate. Ministrul Csáky va lua cuvântul la început, ca să dea explicațiunile de lipsă. — Colonelul conte Alexandru Teleki a murit ieri în Baia-mare. — Sicriul lui Klapka s'a așezat azi dimineață la 9 ore în biserică parochială din cetatea internă; după amiază la 4 ore va fi înmormântarea, care se va face în mod sərbătorescu. Fiul lui Klapka a cerut telegrafic, să se amâne înmormântarea pe mâne, dér fiindcă cadavrul nu-i îmbalsamat, înmormântarea se face azi.

Franckfurt, 19 Mai. Țarul va merge cu moștenitorul de tron la Berlin, înainte de a se duce la Kopenhaga.

NECROLOGU. Zacheu Florianu, fostu cantoru-învățătoriu în Uiora, a răposat la 4 Mai n. c., lăsându în doliu pe intristata-i soție cu unu copil, cum și pe veduva sa mamă. Despre răposatul ni se scrie, că a fost unu învățătoru destoinic, care s'a bucurat de stima și simpatia tuturor cunoscuților săi. — Dumnezeu să-l odihnescă în pace!

DIVERSE.

Unde se produc mai multe alune? Cele mai bune și cele mai frumoșe alune se esportază din Armenia. Din guvernamentul Trapezuntului în 1891 s'au esportat 17,000,000 chilogramme alune. Cea mai mare parte dintre alunele din Armenia se esportază în Europa, cu deosebire în Marsilia, Triestu, Italia. Alunele destinate pentru esport tot-deuna se vâpșesc cu puciosă (sulfur), care-i dă cōjei de alună o color galbenă frumoșă. Cele nevâpșite nu au trecut înaintea Europeanilor. S'a obișnuit a se transporta și numai simburul de alune, fără cōjă. În casul acesta alunele își perd 40% din greutate. Alunele sunt de trei feluri: rotunde ca globul, lungărețe ca oul și în forma migdalelor. Cele din urmă sunt rare și de aceea se și vând cu preț scump. Din Trapezunt se esportază câte 2,600,000 chilogramme, din Girason câte 10 milioane, din părțile Lazistanului câte 1,600,000; ceelealte din Direpot și din alte porturi din apropiere.

Policiele. În Londra se proiectază punerea în circulațiune a unor velociped-omnibusuri, a căror nouă construcți constă în aceea, că sunt purtate numai pe trei rōte. Ele vor fi adecă nisce tricicle (velocipede cu trei rōte), însă mai mari ca cele cunoscute până acum și se vor numi policiele. Într-unu policiclu voru pute să ședă cu părechia câte 8—10 omeni, cari voru avé se ajute cu piciorle la mănarea lui, avându pe lângă aceea unu mănător și cărmuitoru specialu.

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactoru responsabil: Gregoriu Matoru.

pentru care a fost osândit soțul său. Nefericita credea, că o vor trimite în urma soțului ei și că odinioară voru pute trăi împreună, va osteni cu el și va suferi cu el în ocne. Însă locul ei de osândă i-a fost designat în împrejurimile Jenisejsk-ului, de unde nu-i este iertat a se depărta; bărbatul însă fū dus în ocnele din părțile cele mai sudice ale Siberiei, fiindcă, după cum se putea ceti de pe columnă, el fū osândit la „muncă silnică pe viață.”

Am privit și eu avisul nefericitelui bărbat. Elu își sfirși rândurile astfel: „Adieu Marianne, adieu! Nous ne nous verrons plus, nous ne nous verrons jamais.”

Până acum n'am avut putere a descrie istoria acestui moment. Dără avisul acesta, pōte să fiă și avisul meu. Și dintr'odată mă cuprinse aceea durere ne mai simțită, durerea zadarnică, neinvinsă, după viață și libertate, chinul grozav după fericirea, ce nu se va mai relințe... Loviturile, miseria și fōmea nu mă dureau așa de mult, ca acestu moment, — momentu ultimei despărțiri

dela voi, porțile Siberiei!

Păditorii lovira cu sbicuit pe osândiți, să se pună în ordine. Unii dintre ei cădură la pământ și apucându bruii de țerină sărutară plângendu pământul Rusiei pe care în curându ilu voru pierde; alții s'alipira de columnă și cu glas înalt plânsură ca copii. Cinci exilați lăntuiți la olaltă apucară la o fugă desperată îndărăt peste șanțul dela marginea drumului. Pe unu l'au pușcat păditorii, unu altu glonțu a doborât la pământ pe altu doilea, ceea ce vădendu ceilalți trei, fură siliți să se oprască.

Ne puseră apoi în rânduri de câte cinci, pe cei trei cari încercaseră să scape, îi împărțira în șirul penultimu, ér pe mijlocu de șiruri de-alungul trașeră unu lanț și legară și singuraticele șiruri unu de altu. La poruncă plecarăm. Am pășitu muți frontiera și pōrta Siberiei se închise la spatele noastre.

Eramu îngropați!

Filuri.

Cursul pieței Brașovului

Table with 3 columns: Item name, Price, and Unit. Includes items like Banote românești, Argint românesc, etc.

la 10 ore a. m., pe calea ofertei în scris, celui ce va oferi mai mult. Durata arădei va fi de 3 eventuală de 6 ani și se începe cu 1 Iulie a. c.

Brașov, 14 Mai 1892.

Magistratul orașenesc.

Cursul la bursa din Viena

Table with 3 columns: Item name, Price, and Unit. Includes items like Benta de aur, Benta de hârtia, etc.

Table with 3 columns: Item name, Price, and Unit. Includes items like Despăgubirea pentru dijma de vin, Impurmulul cu premiul unghuresc, etc.

Nr. 5986—1892 853,2 1.

PUBLICAȚIUNE.

Mora orașenescă din Strada orfanilor se va da în arandă la oficiul orașenesc economic Joi în 2 Iunie a.

Mostre atrăgătoare pentru mușterii privați gratis și franco. Caiete cu mostre pentru croitorii nefrancate.

Stofe pentru îmbrăcăminte.

Peruvian și Dorsing pentru onoratul cleru, stofe prescrise pentru uniforme funcționarilor c. r. asemenea pentru veterani, pompieri, gimnastici, livrée-uri, postavuri pentru biliarde și mese de joc, loden obișnuit și impermeabil pentru rocuri de vânătoare, stofe de spălat, pleduri de voiaj dela fl. 4—14 etc.

Cine voiesce a cumpăra postavuri efține, solide, trainice, din lână curată, ér nu sdrențe efține, pe cari le vinde fî-care negustoraș în Hof, și nu sunt vrednice nici câtă costul croitorului, sè se adreseze la

Joh. Stikarofsky în Brünn.

Depozit permanent de postavuri peste 1/2 milioane florini. Cea mai mare expedițiune de comande de pe continent.

Spre atențiune! P. T. Publicu este avertisatù asupra firmelor, cari recomandă „resturi“ „cupone“ în mărime de 3:10 metri și așa numitele „comășuri“ (o anumită cantitate) pentru costume de salon. Deja în indicarea acestei lungimi egale zace pe față șarlatania, deoarece astfel de rămășițe etc. sunt tăiate din bucăți nemoderne, stricate și ce nu se pot vinde. Astfel de sdrențe, pe cari numitele firme le cumpără din mâna a doua sêu a treia, nu sunt vrednice nici măcar a treia parte din prețului de cumpărare. Trimiterea numai prin rambursă. Corespondență în limba germană, maghiară, boemă, polonă, italiană și franceză 807,24—17.

Nr. 9/1892.

848,2 2.

Edict de licitațiune.

Prin acesta se face publicamente cunoscut, precum că comuna Cugieriu (comitatul Uniedorei, cercul Orăștiei) va vinde prin licitațiune publică verbală ținând în 14 Iunie 1892 a. m. la 10 ore la casa comunală, produsul de făg și în puțină parte de brad, esplotaveră în sensul planului de economie aprobat, din pădurea comunală Groși, aflătoare pe oțarnă comunei Cugieriu în depărtare de-alungul riului plutiveru de 60 kilometri, și anume de pe un teritoriu cu estensiune de 1344 jug. catastr. și cu produsul de lemne estimat în 213.718 metri cubici.

Prețul esclamării — pre lângă liferare gratuită din acea pădure comunei anualiter în decurs de 10 ani câte 350 metri cubici lemne de foc — 32.000 fl. Vadiu 20% dela prețul esclamării. Condițiunile de licitațiune se pot vedé în orele oficiose la cancelaria comunală.

Primăria comunală.

Cugieriu, 4 Mai 1892.

Procopiu Herlea, notaru comunal.

Georg Dubles, jude.

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Mai 1892.

Large table with multiple columns showing train schedules between various stations like Budapesta, Brașov, Viena, etc. Includes columns for train type, departure/arrival times, and prices.

Nota: Numerii încadrați cu linii gróse înser néză orele de noapte.